

DE DOCTRINA CHRISTIANA

Gper hominem, sed illo intus docente intelligantur. Sed Matt. 25. videlicet timet ne audiat a deo. Seruensque datus pecuniam meam nummularijs. Sicut ergo hi ea que intelligentur produnt et ceteris vel loquendo vel scribendo, ita ego quoque si non solum ea quae intelligantur, sed etiam intelligendo ea quae obliterent prodidero, culpari ab eis profecto non debeo: quanquam nemo debeat alii quid sic habere quasi suum proprium, nisi forte media

Ioan. 14. cium. Nam omne verum ab illo est qui ait, Ego sum veritas. Quid enim habemus quod non accepimus?

Cuod si accepimus, quid gloriamur quia non accepimus? Quia legit audientibus literas, utique quas agnoscit enunciat; Quia autem ipsa litera tradit, hoc agit ut alij quoque legere nouerint, utque tamen hoc insinuat quod acceptit. Sicut etiam qui ea que i scripturis intelligit exponit audientibus, tamquam literas quas agnoscit pronunciat lectoris officio. Quia autem praecepit quomodo intelligendum sit, similis est tradimenti literas, hoc est praecepti quomodo sit legendum ut quomodo ille qui legere nouit alio lectore non indiget, cum codicem inuenierit a quo audiat quid ibi scriptum sit: hic iste qui praecepta quae conatur tradere accepit, cum libris aliqui obsecratis inuenierit,

Hquafidam regulas velut utiliter tenens intellectorem alium non requirat, per quem sibi quod opertum est retegatur, sed quibidam vestigijs indagatis ad occultum sensum sine illo errore ipse perueniat, aut certe in absurditate praeterea sententiae non incidat. Quia propter quanquam et in ipso opere satis apparere possit, huc officio labori nostro non recte aliquem contradicere, tam si huic semodi proemio quibuslibet obsecratis conuenienter videatur esse relponsum, huius viae quam in hoc libro ingredi volumus, tale nobis occurrit exordium.

Inventio & pronunciatio, Cap. I.

Topus.

Matt. 13.

Res & si gna. C. II.

VE S V N T res quae nitor omnis tractatio scripturarum. Modus inveniendi quae intelligenda sunt, & modus perferendi quae intellecta sunt. De inveniendo prius, de proferendo postea differemus. Magnum onus & arduum, & si ad sustinendum difficile, vereor ne ad suscipiendum temerari. Ita sanè si de nobilissimis presumemus. Nunc vero cu in illo sit spes peragendi huius operis, a quo nobis in cogitatione multata de hac re iam tradita tenemus, non est metuendum dare desinat cetera, cum ea quae data sunt coepimus impendere. Omnis enim res quae dando non deficit, dum habetur et non datur, non datur, non datur habetur quomodo habenda est. Ille enim ait, Quia habet dabitur ei: Dabit ergo habentibus, id est, cu benignitate vobis eo quod acceperunt, adimplerbit atque cumulabit quod dedit. Illi quinq[ue] & illi septem erat panes, antequam inciperent dari eurientibus. Quod ubi fieri coepit, copiosos & sportas satiatis tot hominum milibus impluerunt. Sicut ergo ille panis dum frange retur accretus, sic ea quae ad hoc opus aggredendum iam dominus prebut cum dispensari coeperint, eisipso suggesterent multiplicabuntur, ut in ipso hoc nostro ministerio, non solum nullam patiamur inopiam, sed deminabili etiam abundantia gaudeamus. Omnia doctrina vel rerum est vel signorum, sed res per signa discuntur. Proprie autem nunc res appellauit, quae non ad significandum aliquid adhibentur, sicuti est lignum, lapis, pucus, atque huiusmodi cetera. Sed non il lud lignum quod in aquas amaras Moysem legisse legimus, ut amaritudine carerent: neque ille lapis quem Iacob sibi ad caput posuerat neque illud pucus quod a filio immolauit Abraham. Haec nam ita sunt ut aliarum etiam signa sint rerum. Sunt aut alia signa quorum omnis vultus in significando est, sicuti sunt verba. Nemo enim vultur verbis nisi aliquid significandi gratia. Ex quo intelligitur quid appellem signa, res eas videlicet quae ad significandum aliquid adhibentur.

CHRISTIANA

Quamobrem omne signum etiam res aliqua est. Quod enim nulla res est, omnino nihil est. Non autem omnis res etiam signum est. Et ideo in hac divisione rerum atque signorum, cum de rebus loquemur ita loquemur, ut etiam si earum aliquae adhiberi ad significandum possint, non impediunt partitionem qua prius de rebus, posterius de signis differemus, memoriterque teneamus id nunc in rebus considerandum esse quod sunt, non quod aliud etiam praeter seiphas significantur.

Res ergo aliae sunt quibus fruendis Rerum dividuntur, aliæ quibus vtendum, aliæ quae fruuntur & usio. Casuuntur. Ille quibus fruendum est, beatos nos faciunt. put. III.

Illis quibus vtendum est, tendentes ad beatitudinem adiuvamur, & quasi ad miniculum, ut ad illas quae non beatos faciunt peruenire, atque huius inhaerere possumus. Nos vero qui fruimur & vtimur, inter vrasq[ue] constituti, si eis quibus vtendum est frui voluerimus, impeditur cursus noster, & aliquando etiam defletur, ut ab his rebus quibus fruendum est obtinendis, vel retardemur, vel etiam reuocemur, inferiorum auctio-

Pmore præpediti. Frui enim est amore alicuius Frui & vti-

rei inhaerere propter seipsum. Vt autem quod in Cap. III.

Lvum venerit ad id quod amas obtinendum referre, si tamen amandum est. Nam vltis illicitus, abusus po-

Ttuus vel abuso nominandus est. Quomodo ergo si essemus peregrini, qui beatæ vinere nisi in patria non possemus, eaque peregrinatione utique miseri, & miseriam finire cupientes, in patriam redire vellentes, opus esset vel terrestribus vel marinis vehiculis quibus vtendum esset ut ad patriam qua fruendum erat peruenire valeremus: quod si amicitates itineris & ipsa gestatio vehicularum nos delefaret, conuersi ad fruendum his quibus vti debuimus, nollemus citio vi-

Aian finire, & peruersa fuauitate implicati alienaremur à patria cuius suauitas faceret beatos. Sic in hu-

Iius mortalitatis vita peregrinantes à domino si redire in patriam volumnus, vbi beati esse possumus, vtendum est hoc mundo, non fruendum ut inuisibilis dei

Dper ea que facta sunt intellecta & conspiciantur: hoc est, ut de corporalibus temporalibus rebus æternas & spiritualias capiamus. Res igitur quibus fruendum est, pater & filius & spiritus sanctus est, eadem Trinitas. Cap. V.

Spiritus sanctus, vna quædam unita res communis est, omnibus frumentis ea, si tamen res & non rerum omnium causa sit, si tamen & causa. Non enim facile nomen qd tantæ excellentiae genitiat potest inueniri, nisi quod melius ita dicitur, Trinitas haec, vnum de ex quo omnia, per quem omnia in quo omnia. Ita pater & filius & spiritus sanctus, & singulus quisque horum deus, & simul omnes vnu deus, & singulus quisque horum plena substantia, & simul omnes vna substantia. Pater nec filius est nec spiritus sanctus: filius nec pater est nec spiritus sanctus: spiritus sanctus nec pater est nec si lius sed pater tantum pater, & filius tantum filius, & spiritus sanctus tantum spiritus sanctus. Eadem tribus æternitas, eadem incommutabilitas, eadem maiestas, eadem potestas. In patre unitas, in filio æqualitas, in spiritus sancto unitatis equalitas, & concordia. Et tria haec vnum omnia propter patrem, equalia omnia propter filium, connexa omnia propter spiritum sanctum.

Diximus ne aliquid & sonimus aliquid dignum deo? Immo vero me nihil aliud quam fabilis.

Cap. VI.

Dicere voluisse sentio. Si autem dixi, non est hoc quod dicere volui. Hoc unde scio, nisi quia deus ineffabilis est: quod autem à me dictum est, si ineffabile est dictum non est. Ac per hoc ne ineffabilis quidem dicendus est deus, quia & hoc cum dicitur, aliquid dicitur. Et fit nec scio quae pugna verborum, quoniam si illud est ineffabile quod dicere non potest, non est ineffabile quod vel ineffabile dici potest. Quia pugna verborum silentio cauenda potius quam voce pa-

Concordia est. Et tamē deus, cum de illo nihil digne dici possit,